

බුද්ධ ඥානයෙහි ප්‍රභේදයන් පිළිබඳ සුත්‍රාශ්‍රිත අධ්‍යයනයක්

ගලගම කරුණාකර හිමි, මැදවෙල ධම්මධාරණී මෙහෙණින් වහන්ස,
ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්ව විද්‍යාලය.

galamathero@gmail.com
madawela.dhammadarani@gmail.com

විශ්වය තුළ බිහි වූ ප්‍රඥාවන්තයන් අතුරින් බුදුරජාණන් වහන්සේ සාකල්‍යයෙන්ම ප්‍රඥාවේ ප්‍රතිමූර්තියයි. එය උන්වහන්සේගේ මානුෂීය හා අතිමානුෂීය ගුණයන්ගෙන් ප්‍රකට වේ. එසේම උන්වහන්සේගේ ඥානයට තුල්‍ය වූවෙකු මෙලොව අවිද්‍යමාන බව ගොපකමොග්ගල්ලාන සූත්‍රය විශද කරයි. ඒ අනුව උන්වහන්සේ සතු ඡඩ්ආසාධාරණ, දශබල, චතුර්වෙදශාරද්‍ය, ත්‍රිවිද්‍යා ආදී ඥානයන්හි සුවිශේෂත්වය, අනන්‍යතාව මෙන්ම තත් ඥානයන් වර්ගීකරණයෙහි සංවිධිත බව හා පදනම ද මෙම අධ්‍යයනයේදී සාකච්ඡා කිරීමට අපේක්ෂිතය. මෙහිදී පාඨ විශ්ලේෂණය හා සන්ධාර විශ්ලේෂණය හා තත් ක්ෂේත්‍රය පිළිබඳ රචිත මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනය කිරීම වැනි පර්යේෂණ ක්‍රමවේද භාවිතය. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ තදීය ඥාන විෂය පිළිබඳ විමසීමේ දී උන්වහන්සේට පමණක් ම අයත් උන්වහන්සේගේ ඥානය ප්‍රකට වන සුවිශේෂී වූ විභේදනයන් කිහිපයකි. සම්බුද්ධ ඥානය ප්‍රකට වන ඥානයන්, පෞරුෂය ප්‍රකට කරන ඥානය, මානුෂීයත්වය ප්‍රකට කරන ඥානයන්, අතිමානුෂීයත්වය ප්‍රකට කරනු ලබන ඥානයන් හා බුද්ධ ගුණයන් ප්‍රකට කරන ඥානයන් වශයෙන් සුත්‍රානුසාරයෙන් හඳුනාගත හැකිය. සම්බුද්ධ ඥානය ප්‍රකට අසාධාරණ නම් ඥාන සයක් (ඡ ඥාණානි අසාධාරණානි සාවකෙහි) පටිසම්භිදාමග්ගය ඉස්මතු කරයි. අසාධාරණ ඥානයන් අතුරෙහි ම බුදුගුණයන්, මානුෂීය හා අතිමානුෂීය ගුණයන් ප්‍රකට ඥානයන් අන්තර්ගතය. ඉඡ්‍යපරොපරියත්ත, ආසයානුසය, යමකපාටිභාරී, මහා කරුණා සමාපත්ති, සච්ඤා, වශයෙන් තත් ඥානයන් විද්‍යමානය. දශබල නම් ඥානය ප්‍රභේදයක් මහාසීහනාද සූත්‍රයෙහි විද්‍යමානය. ධානාධාන, කම්මවිපාක, සබ්බසුඛාමිණිපටිපදා, නානාධාතුපටිවෙධ, නානාධිමුක්තික, ක්‍රියානාදී සංකිලෙස, පුබ්බෙතිවාසානුස්සති, දිබ්බවක්ඛු, ආසවකඛය ආදී ඥානයන් දැක් වේ. එයට අමතරව බුදුරජුන් සතුව පවත්නා අෂ්ටවිද්‍යා ඥාන ද මෙහි ලා සුවිශේෂීය. විපස්සනා ඥාන, මනෝමයිද්ධි ඤාණ, ඉද්ධිප්පභේද ඥාන, දිබ්බසොත ඤාණ, වෙනොපරිය ඤාණ පුබ්බෙතිවාස ඤාණ, දිබ්බවක්ඛු ඤාණ, ආසවකඛය ඤාණ එම ඥානයන් නියෝජනය කරයි. බුදුරජාණන් වහන්සේට ස්වකීය ශක්තීන් පිළිබඳ පවත්නා ප්‍රතිඥාවන් තුළින් පිළිඹිබු වන පෞරුෂීය ඥාන සතරෙකි. එනම් චතුර්වෙදශාරද්‍ය ඥානයයි. සම්මාසම්බුද්ධ යැයි ප්‍රතිඥා කළ හැකි ඤාණය, ආශ්‍රයවන් ක්ෂය කිරීම පිළිබඳ ප්‍රතිඥා කිරීමට ඇති ඤාණය, අන්තකරායකර ධර්මයන් පිළිබඳ පවත්නා ප්‍රතිඥාවයි, ධර්මය පුද්ගලයාගේ පීඩාවට පත්කරවන්නක් ලෙස කිසිවෙකුට වෝදනා කළ නොහැක ආදී වශයෙන් මහාසීහනාද සූත්‍රය එම පෞරුෂීය ඥානයන් පෙන්වා දෙයි. එසේ ම උන්වහන්සේගේ අතිමානුෂීයත්වය ප්‍රකට කරනු ලබන ත්‍රිවිද්‍යා නම් ඥාන වර්ගීකරණයකි. එනම් පුබ්බෙතිවාසානුස්සති ඤාණය, දිබ්බවක්ඛු ඤාණය හා ආසවකඛය ඤාණය වශයෙනි. මේ අයුරින් බුදුරජාණන් වහන්සේ තුළ පැවැති ඥානය බුද්ධ ඥානය ම බවත් එහි විවිධ අවස්ථාවන් හා විවිධ ස්වභාවයන් මත වර්ගීකරණයක් මෙන්ම ප්‍රභේද ගතකිරීමක් විද්‍යමාන වන බව නිගමනය යි.

ප්‍රමුඛ පද : බුද්ධ ඥානය; ඥාන ප්‍රභේද; ඥානයන්හි භාවිතාව